

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ ВИХОВНОЇ РОБОТИ ХАРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ PRIORITIES IN THE DIRECTIONS OF EDUCATIONAL WORK OF H.S. SKOVORODA KHARKIV NATIONAL PEDAGOGICAL UNIVERSITY

Автор у статті окреслив напрями виховної роботи: національно-патріотичне виховання; психологічна та емоційна підтримка здобувачів; волонтерська робота; культурно-естетичний простір особистісного і професійного зростання; професійне та трудове виховання; фізичне виховання.

Також авторка зосередила увагу на визначенні ідентичності учасників освітнього процесу з ідеями місії університету: як складне особистісне утворення, котре має багаторівневу структуру, що пов'язана з трьома основними рівнями людської сутності: індивідуальним, особистісним і соціальним. Стадійність цього процесу передбачає: відчуття ідентичності; формування ідентичності; конфігурація – результат цього процесу. На прикладі виховної роботи у Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди наведено приклади реалізації цих елементів алгоритму.

У статті зазначено, що базисом виховної роботи є творення безпечного позитивного комунікативного простору. Увесь навчальний рік здобувачі були охоплені системною психологічною та позитивною емоційною підтримкою з боку кураторів академічних груп, працівників психологічної служби, викладачів – груп забезпечення освітніх програм. На всіх факультетах періодично проходять просвітницькі онлайн-заходи з питань уникнення враження мінами і вибухонебезпечними предметами, тематичні кураторські години, майстер-класи та тренінги з інформаційної безпеки, в межах яких студенти виконували вправи, покликані розвивати критичне мислення, навчалися пошуку першоджерел та процесу верифікації інформації.

У статті зазначено, що формування ідентичності відбувається через низку актуальних заходів волонтерської роботи, культурних заходах і мистецьких подіях.

Ключові слова: виховання, особистість, професійна спрямованість, педагогічна освіта, креативність, ідентичність, волон-

терство, студент, соціалізація, вища освіта, національне виховання.

In the article, the author outlined the directions of educational work: national-patriotic education; psychological and emotional support of applicants; volunteer work; cultural and aesthetic space for personal and professional growth; professional and labor education; Physical Education.

The author also focused on determining the identity of the participants of the educational process with the ideas of the university's mission: as a complex personal education, which has a multi-level structure related to the three main levels of the human essence: individual, personal and social. The gradualness of this process involves: a sense of identity; identity formation; configuration is the result of this process. Examples of implementation of these elements of the algorithm are given on the example of educational work at the H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University.

The article states that the basis of educational work is the creation of a safe, positive communicative space. Throughout the academic year, the winners were covered by systematic psychological and positive emotional support from the curators of academic groups, employees of the psychological service, and teachers from the educational program support groups. All faculties periodically hold educational online events on avoiding exposure to mines and explosive objects, thematic curatorial hours, master classes and trainings on information security, during which students performed exercises designed to develop critical thinking, learned how to find primary sources and the process of information verification.

The article states that the formation of identity takes place through a number of topical activities of volunteer work, cultural events and artistic events.

Key words: education, personality, professional orientation, pedagogical education, creativity, identity, volunteering, student, socialization, higher education, national education.

УДК 378.06:37.04
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/61.1.22>

Борисенко Н.О.,
канд. пед. наук, доцент,
доцент кафедри освітології
та інноваційної педагогіки,
проректор з навчально-виховної роботи
Харківського національного
педагогічного університету імені
Г.С. Сковороди

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Виховна робота в Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди завжди була невід'ємною складовою освітнього процесу, а зараз, в умовах військової агресії РФ проти України, її важливість складно переоцінити. Усе, що відбувається сьогодні – серйозний виклик для університету, викладачів та здобувачів вищої освіти. На нашу долю випав нелегкий історичний період. Але як і вся країна, ми гідно проходимо всі випробування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, на які спирається автор, в яких розглядають цю проблему і підходи її розв'язання. Протягом

2022/2023 навчального року виховна робота проводилась відповідно до основних положень Конституції України, законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», нормативних документів МОН України, Національної доктрини розвитку освіти України у XXI ст., Концепції національно-патріотичного виховання молоді, наказів по університету [2–4; 6; 8] та була спрямована на формування свідомих громадян України, на забезпечення відповідних умов для самореалізації студентів, виховання внутрішньої культури майбутніх учителів, здатних нести знання школярам і орієнтованих на продуктивну та ефективну взаємодію з іншими. Методологічні підвалини цієї публікації сформовано з опорою на висновки про суть ідентифікації

молоді за Е. Еріксоном [1]. Унікальний досвід організації виховної роботи в Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди презентовано Т. Собченко, Є. Бондаренком, В. Ворожбіт-Горбатюк [5].

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою цієї публікації визначено розкриття результатів виховної роботи у Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди упродовж 2022–2023 навчального року.

Викладення основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням здобутих наукових результатів. Підбиваючи підсумки виховної роботи університету 2022/23 навчального року, варто виокремити пріоритети за напрямками: національно-патріотичне виховання; психологічна та емоційна підтримка здобувачів; волонтерська робота; культурно-естетичний простір особистісного і професійного зростання; професійне та трудове виховання; фізичне виховання. Виконання завдань зазначених напрямів виховання передбачає комплексне використання традиційних та інноваційних методів та форм виховання: індивідуально, в академічній групі (здійснюють куратор і викладач), у групах за інтересами (колективи художньої самодіяльності, спортивні секції, науково-проблемні групи, спільноти за інтересами тощо).

Виховна робота в нашому університеті завжди була спрямована на систематичну й цілеспрямовану підготовку нової генерації педагогічної еліти, формування головних цінностей громадянина незалежної держави, відчуття самодостатності [9]. На нашу долю випала важлива місія – виховати покоління справжніх патріотів, з незламним духом та з відчуттям високих національних цінностей. Сковородинівський університет добре з цим справляється! Адже кожен учасник освітнього процесу в університеті відчуває і демонструє ідентичність з університетом. У цій публікації ідентичність ми розуміємо як складне особистісне утворення, котре має багаторівневу структуру, що пов'язана з трьома основними рівнями людської сутності: індивідуальним, особистісним і соціальним. Стадійність цього процесу передбачає: а) відчуття ідентичності; б) процес формування ідентичності; в) ідентичність як конфігурація, результат цього процесу [1].

Відчуття ідентичності, належності до спільноти педагогічної еліти формується шляхом творення безпечного відкритого позитивного комунікативного простору. Фактично упродовж усього навчального року здобувачі були охоплені системою психологічною та позитивною емоційною підтримкою. Так, зважаючи на нові виклики, важливо продовжувати формувати безпечний простір та бути поряд зі здобувачами вищої освіти. Тому

у цей складний період куратори академічних груп, координатори з виховної роботи активно підтримували студентів. Систематично на всіх факультетах проходили кураторські години, бесіди. Це не просто години, це миттєвості приємного спілкування. Життя в умовах воєнного часу складне й непередбачуване і вимагає знань з безпеки поведінки і є життєво необхідною компонентою. Тому важливо студентам постійно нагадувати про правила поведінки під час воєнних дій. На всіх факультетах періодично проходять просвітницькі онлайн-заходи з питань уникнення враження мінами і вибухонебезпечними предметами, які проводять фахівці Міжрегіонального центру гуманітарного розмінування та швидкого реагування ДСНС України. Особливу увагу в університеті приділяють безпеці інформаційного поля та медіаграмотності. Тому кожного місяця на всіх факультетах проводилися тематичні кураторські години, майстер-класи та тренінги з інформаційної безпеки, в межах яких студенти виконували вправи, покликані розвивати критичне мислення, навчалися пошуку першоджерел та процесу верифікації інформації.

Процес формування ідентичності відбувається через низку актуальних заходів волонтерської роботи, яка вже стала історичною традицією. У цьому році волонтерському загону Сковородинівського університету «Злагода» виповнюється 23 роки. Викладацький склад волонтерського загону організував логістику гуманітарної допомоги за потребами військових частин НГУ, ЗСУ, добровольчих батальйонів, підрозділів поліції та ДСНС. Значна гуманітарна допомога надається медичним закладам та військовим шпиталям. З 2014 року наші волонтери продовжують підтримувати в/ч 3017 та 3005 Національної гвардії України, бійцям ЗСУ 57-ої бригади (17 батальйон), 92-ої, 80-ї, 95-ої, 3 полку спецпризначенців, ТРО, НАНГУ, ХУПС імені І. Кожедуба, Полк поліції та ін.). Створено волонтерський склад для гуманітарної допомоги людям з деокупованих територій, шпиталям та підтримки ЗСУ.

Після звільнення територій в Харківській області наш волонтерський загін поїхав з гуманітарною допомогою на деокуповані території: мешканці Дергачівщини, Ізюмщини, Балаклійщини, Куп'янщини отримали продуктові набори та засоби гігієни. Кожен виїзд складав від 500 осіб до 1000 мешканців на звільнених територій, які отримували комплекти гуманітарної допомоги. Тисячі людей і сотні дітей мали можливість відчути, що про них піклуються освітяни. За час військових дій з 2014 року було проведено понад 800 концертів у прифронтових зонах для військових та місцевих жителів, 6 благодійних концертів на підтримку і реабілітацію поранених в реабілітаційних центрах м. Львів, Полтава, Харків та ін. До складу музичного батальйону «Help army» входять викладачі та

випускники нашого університету (А. Денисенко, Анастасія Долапчі, Олександр Кварта, Юлія Лісичкіна, Юрій Яровой, Павло Гаплевський, Ігор Обиденніков, Геннадій Мезінов, Володимир Мезінов). За відданість Україні та захисникам нашої держави 30 грудня 2022 року Президент України Володимир Зеленський нагородив головну волонтерку нашого вишу, доцента кафедри освітології та інноваційної педагогіки Анжелу Денисенко державною відзнакою «Золоте серце» [7].

Ідентичність як конфігурація, виразно прослідковується в усіх культурно-мистецьких заходах в ХНПУ імені Г.С. Сковороди, які мають за мету підтримувати вже сформовану громадянську позицію студентства. Адже саме на майбутніх вчителів лежить відповідальність щодо виховання нового покоління українців. Розкриття творчого потенціалу студентської молоді є одним із завдань у роботі Культурно-мистецького центру університету, який постійно працює над розвитком креативних здібностей студентської молоді. Навіть у воєнний час Центр займався організацією дозвілля, залученням студентів до активного культурного життя. У цьому році загальноуніверситетський конкурс аматорського мистецтва «Дебют першокурсників» проводився у рамках фестивалю «Skovoroda-fest». На базі Культурно-мистецького центру було створено театр-лабораторію «Реформа» (кер. Анна Щербина). У річницю з початку російського вторгнення у нашу країну відбулася прем'єра перформативної вистави «Нескорена весна» за мотивами новел школи письменницької майстерності «Риба». Актори-студенти продовжують нести важливу просвітницьку місію і самореалізуються креативно, сформували окремий тренд віртуальних національно спрямованих кемпів для здобувачів [5].

Традиційний фестиваль аматорського мистецтва «Студентська весна-2023» також був адаптований під умови воєнного часу. Загалом у конкурсі взяли участь понад 200 здобувачів вищої освіти. Крайні з переможців були рекомендовані до участі у міському огляді «Студентська весна» і здобули 25 призових місць. Цікавий літературно-музичний проєкт «Історія нескореного народу», був створений співробітниками, викладачами та студентами Сковородинівського та вперше проведений для Харківської обласної організації ветеранів України.

Різноманітні мистецькі події на теренах нашого міста протягом цього навчального року уже традиційно відбувалися за участі талановитих студентів та викладачів університету. Наші народні колективи постійно підвищують свій творчий рівень на всеукраїнських і міжнародних фестивалях і конкурсах. Студенти факультету мистецтв протягом навчального року були активними учасником різноманітних творчих заходів, всеукраїнських та міжнародних конкурсів і неодноразово здобували переможні місця.

Вагому роль у виховній роботі і утвердженні ідентичності як конфігурації університету відіграє Музейний комплекс ХНПУ імені Г.С. Сковороди. На його базі продовжилась реалізація започаткованого музейним комплексом проєкту «Історія незламних» про історію розвитку, культурові і історичні пам'ятки міст України. На початку навчального року 2022–2023 було запущено новий історико-просвітницький проєкт «Трофейна техніка як зразок звитяги ЗСУ» у онлайн та офлайн форматі. У рамках національно-патріотичного виховання розпочав роботу проєкт відкритих лекцій «Видатні Українці». До 300-річчя від дня народження Григорія Сковороди співробітниками музейного комплексу було проведено відкриту серію онлайн-лекцій «Григорій Сковорода і вісімнадцяте століття: портрет на фоні епохи». На постійній основі для здобувачів вищої освіти та школярів Харківської області проводяться відкриті заняття «Віртуальні екскурсії в музеї світу».

Висновки із цього дослідження і подальші перспективи в цьому напрямку. Отже, у цій статті презентовано результати виховної роботи Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди через призму ідентичності Сковородинівської родини. Ключове поняття розглянуто з опорою на бачення Е. Еріксона як складне особистісне утворення, котре має багаторівневу структуру, що пов'язана з трьома основними рівнями людської сутності: індивідуальним, особистісним і соціальним. На прикладі проведених івентів презентовано алгоритмічність формування ідентичності: відчуття ідентичності; процес формування ідентичності; ідентичність як конфігурація, результат цього процесу.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. ERIKH.ERIKSON IDENTITY youth and crisis W.W. NORTON & COMPANY o INC New York (1994). URL: http://ni.biz.ua/12/12_3/12_30156_i-znoem-istomlen-ya-na-puti-stoyu.html
2. Закон України Про вищу освіту. Документ 1556-VII, поточна редакція від 01.01.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
3. Закон України Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності. Документ 2834-IX, поточна редакція від 13.12.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2834-20#Text>
4. Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді. Наказ МОН №1038 від 29.07.2019. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/5d5/279/7ca/5d52797ca746c359374718.pdf>
5. Собченко Т., Ворожбіт-Горбатюк В., Бондаренко Є. Основні вектори виховної роботи педагогічного закладу вищої освіти в умовах воєнного стану. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*. 2022. Вип. 1 (21). С. 97–106. DOI: [https://doi.org/10.35387/od.1\(21\).2022.97-105](https://doi.org/10.35387/od.1(21).2022.97-105)

6. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки. Опубліковано 15.04.2022. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/opublikovano-strategiyu-rozvitku-vishoyi-osviti-v-ukrayini-na-2022-2032-roki>

7. УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ №850/2022 Про нагородження відзнакою Президента України «Золоте серце» URL: <https://www.president.gov.ua/documents/8502022-45229>

8. Указ Президента України Про заходи щодо поліпшення національно-патріотичного виховання дітей та молоді. Документ 334/2015, поточна редакція від 12.06.2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/334/2015#Text>

9. Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди. Офіційний мережевий ресурс. (2023). URL: <http://hnpu.edu.ua/>